Lietas Nr. A420172824
A42-00337-25/42
ECLI:LV:ADRJRTN:2025:1001.A420172824.8.S

Administratīvā rajona tiesa

Rēzeknes tiesu nams

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rēzeknē 2025. gada 1. oktobrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnesis Māris Šļakota,

piedaloties pieteicējam /Persona A/, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvim /Persona I/,

tiesas sēdē, izmantojot *Microsoft Teams*videokonferenču platformu, izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par /Nosaukums/ cietuma administrācijas faktiskās rīcības, nenodrošinot pieteicējam atbilstošus uzturēšanās apstākļus cietuma /Struktūrvienība / nodaļas 3. korpusa /Numurs/. kamerā laika posmā no 2023. gada 15. aprīļa līdz 2024. gada 9. aprīlim, neizsniedzot pieteicējam ēdienu atbilstoši viņa reliģiskajiem uzskatiem, liedzot pieteicējam iespēju pēc grafika apmeklēt sporta zāli, futbola laukumu, kapelu un resocializācijas programmas /Nosaukums B/ nodarbības laika posmā pēc 2024. gada 13. marta atzīšanu par prettiesisku, pienākuma uzlikšanu /Nosaukums/ cietumam nodrošināt pieteicējam sporta zāles un futbola laukuma apmeklējumus pietiekamā daudzumā un nodrošināt pieteicējam iespēju apmeklēt kapelu, kā arī par nemantiskā kaitējuma 10 000*euro* atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs vērsās Ieslodzījuma vietu pārvaldē ar vairākiem apstrīdēšanas iesniegumiem (sūdzībām) par /Nosaukums/ cietuma faktisko rīcību, norādot turpmāk minētos apstākļus.

[1.1] 2024. gada 27. marta sūdzībā pieteicējs norādīja, ka cietuma administrācija liedza viņam iespēju pēc grafika apmeklēt sporta zāli, kapelu un pasākumu /Nosaukums B/.

[1.2] 2024. gada 15. aprīļa sūdzībā pieteicējs norādīja, ka 3. korpusa /Numurs/. kamerā (turpmāk – /Numurs/. kamera) viņam nebija nodrošināts atbilstošs dabiskais un mākslīgais apgaismojums, kā arī dabiskā un mākslīgā ventilācija. Tāpat pieteicējam nebija iespējas patstāvīgi regulēt mākslīgo apgaismojumu. Pieteicējs nevarēja patstāvīgi atvērt kameras logu, jo loga režģis ir uzstādīts kamerā, nevis aiz loga.

Pieteicējam nebija iespējas izmantot kamerā pastāvīgu karstā ūdens pieslēgumu, kā arī netika izsniegts ūdens sildītājs (elektriskā tējkanna).

Pieteicējam netika piešķirti tīrīšanas piederumi un līdzekļi, kā arī trauku mazgāšanas līdzekļi pietiekamā apjomā.

Kamerā nebija nodrošināts privātums, jo cietuma administrācija izmantoja nesankcionētu noklausīšanās ierīci “Commax”.

Pieteicējam netika nodrošināta iespēja izmantot signalizācijas sistēmu pastaigu laukumos un dušas telpās, lai nekavējoties sazinātos ar uzraudzības daļas amatpersonām.

Pieteicējam nebija iespējas saņemt pilnvērtīgu uzturu, kas atbilstu pieteicēja reliģiskajai pārliecībai (bhakti jogas sistēma).

Tā kā pieteicējs 2024. gada 27. martā bija iesniedzis sūdzību Ieslodzījuma vietu pārvaldē, cietuma administrācija pēc šī datuma liedza pieteicējam apmeklēt sporta zāli, futbola laukumu, kapelu un pasākumu /Nosaukums B/ pie sociālās darbinieces. Sporta zāles apmeklējums pēc grafika netika nodrošināts 2024. gada 30. martā un 13. aprīlī, bet kapelas apmeklējums – 2024. gada 30. martā, 6. aprīlī un 13. aprīlī. Pasākuma /Nosaukums B/ apmeklējums nav ticis nodrošināts ne mazāk kā trīs reizes.

Pieteicējs lūdza atzīt, ka /Nosaukums/ cietuma administrācija ir pārkāpusi viņa tiesības laika posmā no 2021. gada 1. septembra līdz 2024. gada 9. aprīlim, kā arī lūdza atlīdzināt nemantisko kaitējumu 10 000*euro* apmērā.

[1.3] 2024. gada 22. aprīļa un 2. maija iesniegumos pieteicējs precizēja, ka sporta zāles, futbola laukuma un lielās kapelas apmeklējums pēc grafika, kā arī pasākuma /Nosaukums B/ apmeklējums liegts, sākot ar 2024. gada 13. martu, kā arī šāda rīcība turpināta līdz 2024. gada 22. aprīlim. Iespēja apmeklēt kapelu pieteicējam tika liegta ne mazāk kā sešas reizes. Turpretī citiem ieslodzītajiem, kuri nav uz mūžu ieslodzītie, laika posmā no 2024. gada 13. marta līdz 22. aprīlim bija nodrošināta iespēja apmeklēt sporta zāli.

[1.4] 2024. gada 17. maija iesniegumā pieteicējs informēja, ka līdz šim brīdim viņam tikai vienu reizi nodrošināts futbola laukuma apmeklējums – 1. maijā, kā arī vienu reizi sporta laukuma apmeklējums – 27. aprīlī.

[1.5] 2024. gada 22. maija iesniegumā pieteicējs norādīja, ka no 13. marta līdz 21. maijam nav apmeklējis nevienu pasākumu lielajā kapelā. Lūdza izskatīt jautājumu par nemantiskā kaitējuma kompensāciju.

[1.6] 2024. gada 23. maija iesniegumā pieteicējs norādīja, ka 2024. gada 22. maijā viņam nebija nodrošināta iespēja apmeklēt futbola laukumu, lai gan citiem notiesātajiem ir iespēja apmeklēt sporta zāli divas reizes nedēļā un futbola laukumu ne mazāk kā vienu vai pat divas reizes nedēļā. Pieteicējs jau 21 dienu nav apmeklējis futbola laukumu un 26 dienas – sporta zāli. Lūdza izmaksāt nemantiskā kaitējuma kompensāciju 1 000*euro* apmērā.

[1.7] 2024. gada 10. jūnija iesniegumā pieteicējs norādīja, ka sporta zāli pēdējo reizi apmeklējis 2024. gada 27. aprīlī, savukārt 2. korpusā izmitinātie uz mūžu notiesātie ir apmeklējuši sporta zāli gan 1. jūnijā, gan 8. jūnijā. Iesniegumā pieteicējs lūdza izmaksāt nemantiskā kaitējuma kompensāciju 10 000*euro* apmērā.

[1.8] 2024. gada 15. jūlija sūdzībā pieteicējs norādīja, ka viņam netiek dota iespēja izmantot četrus traukus ēdiena saņemšanai, lai gan citiem 3. korpusa ieslodzītajiem šāda iespēja ir nodrošināta. Paskaidroja, ka daļu sava ēdiena viņš uz altāra ziedo Krišnam. Cietuma attieksme traucē pieteicējam veikt reliģiskos rituālus, pazemo viņu un ir diskriminējoša.

[1.9] 2024. gada 17. jūlija iesniegumā pieteicējs norādīja, ka ieslodzītais, kurš izsniedz ēdienu, viņam paskaidrojis, ka rīkojumu izsniegt ēdienu divos traukos devusi tieši cietuma administrācija ar nolūku pieteicēju pazemot. Iesniegumā lūdza izmaksāt nemantiskā kaitējuma kompensāciju 10 000*euro* apmērā.

[2] Par minētajā pieteicēja sūdzībām Ieslodzījuma vietu pārvalde pieņēma 2024. gada 19. aprīļa, 17. maija, 20. jūnija un 16. augusta lēmumus, nekonstatējot prettiesisku cietuma administrācijas rīcību, kā arī atsakoties izmaksāt nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu. Cita starp 2024. gada 17. maija lēmumā, kas pieņemts, izskatot pieteicēja 15. aprīļa, 22. aprīļa un 2. maija sūdzības, iestāde atteicās vērtēt apstākļus, sākot ar 2021. gada 1. septembri, jo pieteicējs ir nokavējis apstrīdēšanas termiņu, bet izskatīja laika posmu no 2023. gada 15. aprīļa līdz 2024. gada 9. aprīlim. Lēmumos par sūdzību izskatīšanu pēc būtības Ieslodzījuma vietu pārvalde norādīja turpmāk minētos argumentus.

[2.1] Cietums ir sniedzis informāciju, ka 2024. gada 13. martā uz mūžu notiesāto atsevišķās nodaļas 3. korpusā trīs uz mūžu notiesātie uzbruka cietuma amatpersonām (turpmāk – ārkārtējā situācija). Pēc minētā notikuma šajā nodaļā izvietotajiem notiesātajiem uz nenoteiktu laiku tika pārtraukti garīgā rakstura pasākumi, brīvā laika

pasākumi un resocializācijas programmas, lai nodrošinātu gan notiesāto, gan cietuma amatpersonu drošību. Minētais ierobežojums pārvaldes vērtējumā ir veikts ar leģitīmu mērķi. Notiesātie tika informēti, ka pasākumus plānots atsākt aprīļa beigās vai agrāk.

[2.2] Saskaņā ar Cietuma administrācijas sniegto informāciju pieteicējs ir programmas /Nosaukums B/ dalībnieks. Nodarbības uzsāktas 2024. gada 16. februārī un pieteicējs ir piedalījies nodarbībās 2024. gada 16. februārī, 23. februārī un 1. martā. 2024. gada 15. marta nodarbība nenotika ārkārtējās situācijas dēļ. Nodarbību atjaunošana plānota 2024. gada 19. aprīlī.

[2.3] Notiesātajiem ir iespēja izmantot pastaigas vai piedalīties sporta spēlēs svaigā gaisā ne mazāk kā vienu stundu dienā. Vasaras sezonā uz mūžu notiesātajiem ir nodrošināta iespēja apmeklēt cietuma /Struktūrvienība / nodaļas futbola laukumu sporta nodarbībām svaigā gaisā. Katrai dzīvojamajai kamerai šāda iespēja tiek nodrošināta vismaz reizi trijās nedēļās. Tāpat tiek sastādīts grafiks sporta zāles apmeklēšanai, ņemot vērā visu notiesāto vajadzības, sporta zāles noslogotību, dežūrmaiņas slodzi, dienas kārtību (t. sk. dušas apmeklēšanas grafiku). Turklāt pieteicējs ir lūdzis, sastādot grafiku par sporta zāles vai sporta laukuma apmeklējumu, neorganizēt viņa apmeklējumus kopā ar notiesātajiem no citām kamerām, līdz ar ko nav iespējams palielināt pieteicēja sporta zāles un sporta laukuma apmeklējumu biežumu.

Saskaņā ar cietuma sniegto informāciju pieteicējam pēc ārkārtējās situācijas bija iespēja turpināt apmeklēt cietuma sporta zāli no 2024. gada 10. aprīļa. Pieteicējam tika nodrošināts sporta zāles apmeklējums 2024. gada 27. aprīlī un 2024. gada 1. jūnijā, savukārt, 2024. gada 1. maijā, 2024. gada 29. maijā, un 2024. gada 5. jūnijā tika nodrošināta iespēja apmeklēt sporta laukumu. 2024. gada 22. maijā pieteicējs tika iekļauts sporta laukuma apmeklēšanas grafikā, tomēr minētajā datumā esošās dežūrmaiņas skaitliskā sastāva dēļ nebija iespējams nodrošināt notiesāto izvešanu uz sporta laukumu.

Pieteicējam ir nodrošināta iespēja katru dienu vismaz vienu stundu apmeklēt speciāli aprīkotu pastaigu laukumu, kur pieteicēja rīcībā ir aprīkojums individuālām sporta aktivitātēm – paralēlās līdztekas, velo trenažieris, pievilkšanās stienis, vēdera preses sols, lecamaukla. Pastaigu laukuma platība ir pietiekama individuālām sporta aktivitātēm.

[2.4] Cietuma administrācija 2024. gada 12. aprīļa vēstulē norādīja, ka uz mūžu notiesātajiem ir iespēja individuāli apmeklēt kapelu, kurā pieejama garīga rakstura literatūra un video materiāli. Lai apmeklētu kapelu, nepieciešams rakstiski vērsties pie cietuma kapelāna. Pēdējais pieteicēja rakstiskais iesniegums par kapelas apmeklējumu Dokumentu vadības sistēmā fiksēts 2024. gada 18. martā, kad pieteicējs lūdza informēt viņu par apmeklējuma iespējām. Turpmāk šādi lūgumi nav saņemti.

[2.5] /Nosaukums/ cietuma /Struktūrvienība / nodaļas kamera Nr. /Numurs/ ir četrvietīga, tās platība ir 28,08 m². Kamerā ierīkota mākslīgā ventilācija ar gaisa rekuperācijas iekārtu RIS4000 (pieplūde/nosūce – 3970/3470 m^3/st). Ventilācijas lūkas atrodas sanitārajā mezglā un virs ieejas durvīm (nosūces d-125 mm, pieplūdes d-140 mm). Ventilācijas sistēma darbojas visu diennakti, un tās regulēšanai kamerā uz lūkām uzstādīts režģis ar žalūzijām. Apkope un tīrīšana veikta 2023. gada martā, filtri mainīti 2023. gada novembrī. Gaisa temperatūras mērījumi tiek fiksēti ik dienu un reizi nedēļā tiek nosūtīti Nodrošinājuma un inženiertehniskajai daļai.

Mākslīgais apgaismojums nodrošināts ar diviem griestu gaismekļiem (kopā četras 36W spuldzes), papildus gaismeklis ar divām LED spuldzēm (24W katra) uzstādīts virs galda virsmas un ieslēdzams atsevišķi. Galds pārvietots tuvāk gaismeklim, lai apgaismojums būtu labāks. Nakts apgaismojumu nodrošina atsevišķs 25W gaismeklis Rondo. Mākslīgo apgaismojumu ieslēdz un izslēdz Uzraudzības daļas amatpersonas. Ir iespējams ieslēgt visus gaismekļus vienlaikus vai kombinēt atbilstoši pieteicēja pieprasījumam – ieslēgt vienu pa vidu vai divus pa malām. No pievienotajiem fotoattēliem redzams, ka galda virsma ar mākslīgā apgaismojuma palīdzību ir pietiekami un vienmērīgi izgaismota.

Dabiskais apgaismojums un ventilācija tiek nodrošināta caur atveramu logu un ir pietiekama. Logs ir atverams no gaiteņa puses un vērsts uz norobežojošo gaiteni. Dienas laikā pretī katras kameras logam tiek atvērts gaiteņa logs, kas veicina papildu gaisa apmaiņu. Loga ailē ir iebūvētas metāla restes, kas atdala kamerā esošos ieslodzītos no plastikāta loga. Kameras logs veras uz gaiteņa pusi drošības apsvērumu dēļ, lai masu nekārtību vai ugunsgrēka gadījumā ieslodzītajiem nebūtu iespējas aizvērt logu no kameras puses un bloķēt cietuma administrācijai piekļuvi

kamerā. Kameras logu iespējams atvērt, vēršoties pie cietuma amatpersonām, kurām tas nesagādā grūtības. Pieteicējs nav norādījis nevienu konkrētu gadījumu, kad būtu lūdzis atvērt vai aizvērt kameras vai gaiteņa logus un viņam tas būtu atteikts, kā arī nav minējis gadījumus, kad nebūtu varējis sazināties ar cietuma amatpersonām pēc vajadzības. Ņemot vērā tehniskos un konstruktīvos risinājumus, svaiga gaisa ieplūde kamerā var būt ierobežota, bet nav liegta pilnībā.

Fotoattēlos redzams, ka pretī kameras Nr. /Numurs/ logam atrodas uz āru vērsts gaiteņa logs, kas nodrošina dabisko gaismu kamerā. Tāpat ir redzams, ka kamera ir gaiša un vienmērīgi izgaismota. Ja netiek konstatēta pārapdzīvotība, ventilācijas vai mākslīgā apgaismojuma trūkums, tad dabīgā apgaismojuma nepietiekamība pati par sevi nesasniedz minimālo bardzības līmeni, lai konstatētu spīdzināšanas un cietsirdīgas vai pazemojošas izturēšanās aizlieguma pārkāpumu (*sk. Senāta 2015. gada 27. marta sprieduma lietā Nr. SKA-29/2015 16. punktu un tur minēto Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru*). Norādītajā periodā pieteicējs atradās kamerā viens.

[2.6] Karstā ūdens padeve /Nosaukums/ cietuma dzīvojamās kamerās nav paredzēta. Pieteicējam divas reizes nedēļā – trešdienās un sestdienās – tiek nodrošināts dušas apmeklējums saskaņā ar grafiku. Papildus dušas telpas apmeklējums tiek nodrošināts pēc sporta nodarbībām sporta laukumā. Pieteicējs nav vērsties pie cietuma administrācijas ar iesniegumu par biežāku dušas telpas apmeklējumu.

Kamerā bija nodrošināta nepārtraukta aukstā ūdens padeve. Pieteicējs nav norādījis, kādas tieši problēmas viņam radīja karstā ūdens neesība.

Ministru kabineta 2013. gada 3. septembra noteikumi Nr. 739 “Ieslodzījuma vietu pārvaldes maksas pakalpojumu cenrādis” nosaka, ka tējkannas lietošanas izmaksas ir 4,23*euro* mēnesī. Cietuma noliktavā atrodas pieteicējam piederoša elektriskā tējkanna, tomēr tā nav viņam izsniegta, jo pieteicēja kontā nav līdzekļu. Normatīvie akti neparedz cietuma pienākumu nodrošināt ieslodzītos ar ūdenssildītājiem vai tējkannām.

[2.7] Normatīvajos aktos nav noteikts konkrēts tīrīšanas līdzekļu un uzkopšanas piederumu klāsts un to izsniegšanas normas, tādējādi katra cietuma administrācija pēc saviem ieskatiem, vadoties no konkrētajiem apstākļiem un nepieciešamības, nodrošina, lai kamerās būtu nepieciešamākie līdzekļi un piederumi.

Cietuma administrācija norādījusi, ka gan tīrīšanas līdzekļi, gan trauku mazgāšanas līdzekļi notiesātajiem tiek izsniegti regulāri. Lietas materiāliem pievienotas sarakstu izdrukas par tīrīšanas līdzekļu krājumu izsniegšanu.

Kameru uzkopšanai ieslodzītajiem tiek izsniegti 0,5 kg saimniecības pastas reizi mēnesī un 1 litrs tualetes un flīžu tīrīšanas līdzekļa reizi divos mēnešos. Līdzekļi tiek izsniegti katra mēneša pirmajā nedēļā. Kamerā atrodas arī telpu uzkopšanas piederumi – slota, spainis, lupata un bļoda. Laika posmā no 2023. gada 1. marta līdz 2024. gada 9. aprīlim pieteicējs nebija vērsies ar lūgumu par papildu tīrīšanas līdzekļu izsniegšanu. Pieteicējs nav arī norādījis, kas tieši netika nodrošināts pietiekamā apjomā, kā arī nav vērsies pie cietuma administrācijas ar attiecīgu lūgumu.

Iesniegumā izteiktie apgalvojumi ir vispārīgi. Lai kādu rīcību būtu iespējams pārbaudīt, ir jānorāda konkrēti fakti. Nav pamata neticēt /Nosaukums/ cietuma sniegtajai informācijai, ka tīrīšanas piederumi un līdzekļi pieteicējam ir bijuši pieejami.

[2.8] Cietums sniedza informāciju, ka cietuma /Struktūrvienība / nodaļas 3. korpusa kamerās uzstādītā audio domofonu sistēma “Commax” ir paredzēta saziņai starp ieslodzītajiem un Uzraudzības daļas dežūrmaiņas posteni. Sarunu iekārtas domātas, lai uzlabotu uzraugu darba organizāciju un samazinātu viņu noslogotību. Sistēmas darbības princips paredz, ka saziņa iespējama tikai pēc abu pušu iesaistes. Pēc izsaukuma skaņas ieslodzītais nospiež mikrofona pogu, kas ļauj sākt sarunu. Atlaižot pogu, mikrofons izslēdzas, un turpmāka sarunas noklausīšanās nav iespējama.

[2.9] Pastaigu laukums cietuma 3. korpusā nav aprīkots ar trauksmes pogu, jo pieteicējam pastaigu laikā tiek nodrošināta pastāvīga uzraudzība. Laukums aprīkots ar videonovērošanu, un uzraudzības amatpersonas atrodas aptuveni 10 m attālumā. Pieteicējs pastaigas veic viens un var pieklauvēt pie durvīm, lai sazinātos ar amatpersonām.

Tieši aiz dušas telpas sienas atrodas uzrauga postenis, līdz ar to trauksmes poga nav uzstādīta un arī dušas telpā saziņa ar amatpersonām nepieciešamības gadījumā ir iespējama bez kavēšanās.

Tiesību normas paredz pastiprinātu apsardzi un uzraudzību slēgtajos cietumos, kā arī īpašu uzraudzību mūža ieslodzītajiem. Latvijas normatīvie akti neparedz pienākumu pastaigu laukumos un dušas telpās ierīkot izsaukuma pogas. Eiropas cietumu noteikumos ietverta vien rekomendējoša rakstura prasība par signalizācijas sistēmu. Pieteicējs nenorāda konkrētus gadījumus, kad viņam bijusi nepieciešama tūlītēja saziņa ar amatpersonām un tas nav bijis iespējams.

[2.10] Pieteicējam kopš 2019. gada 28. jūnija tiek nodrošināts uzturs saskaņā ar uztura normu Nr. 4, kurā olas un olu pulveris, no kura tiek pagatavota omlete, ir aizvietots ar pienu, savukārt tēja ir aizvietota ar zāļu tēju. Pieteicējam nav medicīnisku indikāciju īpašas diētas nozīmēšanai.

Noteikumi nenosaka speciālas uztura normas atsevišķām reliģijām. Pieteicējam nodrošinātais veģetārais uzturs atbilst bhakti jogas prasībām, jo neietver gaļas vai zivju produktus. Turklāt pieteicējam ir iespēja papildināt savu uzturu, iegādājoties papildu produktus cietuma veikalā. Pieteicējs vispārīgi norāda par uztura neatbilstību reliģiskajai pārliecībai, bet nav sniedzis konkrētus iebildumus vai prasības.

Pieteicējam tiek nodrošināts pietiekams un pilnvērtīgs uzturs atbilstoši normatīvajiem aktiem un vienotajai ēdienkartei, kā arī iespēju robežās ir ņemti vērā pieteicēja reliģiskie uzskati.

[2.11] Cietuma administrācija 2024. gada 23. jūlija vēstulē norādīja, ka tiesību normas nenosaka trauku skaitu notiesātajiem. Pieteicējam tiek nodrošināti divi atsevišķi trauki pirmajam un otrajam ēdienam, kā arī nav nepieciešamības lietot vairāk trauku. Pieteicēja apgalvojums, ka citiem notiesātajiem izsniedz ēdienu četros traukos, neatbilst patiesībai. Notiesātajām personām kamerā lietošanā ir arī personīgie plastmasas trauki, kā arī cietuma metāla trauki. Tāpat pieteicējs nav vērsies pie cietuma administrācijas ar iesniegumiem un lūgumiem par nepieciešamību pusdienu laikā izsniegt papildus atsevišķus traukus, kā arī nav norādījis konkrētu prasības pamatojumu. Pieteicējam jāņem vērā, ka cietuma administrācijai nav iespējas izpildīt visas viņa prasības.

[2.12] Tā kā nav konstatējama /Nosaukums/ cietuma prettiesiska rīcība, pieteicējam nav tiesību uz atlīdzinājumu.

[3] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar vairākiem pieteikumiem par /Nosaukums/ cietuma administrācijas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, pienākuma uzlikšanu veikt faktisko rīcību, kā arī par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu. Tiesa minētos pieteikumus apvienoja vienā tiesvedībā.

Pieteicējs pieteikumos (turpmāk – pieteikums) norādīja tos pašus apsvērumus, kas ietverti apstrīdēšanas iesniegumos, kā arī ietvēra turpmāk minētos precizējumus.

[3.1] Tā kā pieteicējs nevar pašrocīgi atvērt logu un logam priekšā ir režģis kameras pusē, pieteicējam rodas sajūta, ka viņš atrodas psihiatrijas slimnīcā, kas sagādā viņam ciešanas.

Pieteicējs var kontrolēt tikai vienu mākslīgā apgaismojuma spuldzi, bet pārējās nevar ne ieslēgt, ne izslēgt, tādēļ ir jāvēršas pie cietuma personāla. Mākslīgais apgaismojums bija nodrošināts daļēji, savukārt dabiskais apgaismojums nebija nodrošināts, jo /Numurs/. kameras logi ir vērsti uz ziemeļiem un uz norobežojošo gaiteni.

Norobežojošajā gaitenī katru dienu ir tabakas dūmi. Mākslīgā ventilācija nodrošina svaigu gaisu tikai daļēji, jo ventilācijas sistēma darbojas ar filtriem. Ziemas laikā pa mākslīgās ventilācijas sistēmu tiek padots uzsildīts gaiss, kas nav izskatāms par svaigu gaisu.

[3.2] Cietuma administrācija nodrošina trauku mazgāšanas līdzekli (500 ml pudele) vienu reizi sešos mēnešos, taču pieteicēja ieskatā būtu jāizsniedz divas vai trīs reizes. Pieteicējam nepietiek tīrīšanas piederumu un līdzekļu, piemēram, nav nodrošināts vīkšķis, līdzeklis fajansa un flīžu virsmu tīrīšanai.

[3.3] Ar siltā ūdens palīdzību pieteicējam būtu iespēja labāk rūpēties par savu personīgo higiēnu un kārtību, kā arī efektīvāk mazgāt traukus un kopt savu apģērbu.

[3.4] Ar ierīces “Commax” palīdzību cietuma administrācija regulāri un jebkurā laikā klausās, kas notiek kamerā.

[3.5] Pieteicējs atbilstoši savai reliģiskajai pārliecībai nedrīkst lietot uzturā sīpolus. Viņš arī nedrīkst piedāvāt sīpolus uz altāra.

[3.6] Pēc 2024. gada 15. jūlija pieteicējam tika liegta iespēja izmantot trīs vai četrus savus traukus, lai saņemtu ēdienu, bet ēdiens tika ielikts divos traukos, jo, kā paskaidroja ēdiena izsniegšanā iesaistītā persona, tāds ir bijis cietuma rīkojums. Šāda negatīva attieksme pret pieteicēju parādījusies pēc tam, kad pieteicējs 2024. gada 10. jūnijā un 4. jūlijā vērsās pie cietuma priekšnieka ar lūgumu nodrošināt ēdienu bez sīpoliem. Pieteicējs ar šādu situāciju saskāries 2024. gada 15. un 16. jūlijā, kā arī no 2024. gada 23. jūlija līdz 22. augustam. Laika posmā no 17. līdz 22. jūlijam pieteicējam bija izdevies atrisināt šo problēmu, taču 2024. gada 23. jūlijā cietuma administrācija par minēto uzzinājusi no pieteicēja iesnieguma Ieslodzījuma vietu pārvaldei un ierobežojums atkal atjaunots. Šāda cietuma administrācijas rīcība pazemo pieteicēju un ir diskriminējoša, jo citiem ieslodzītajiem ir dota iespēja izmantot vairāk trauku, kā arī pieteicējam tiek liegta iespēja izpildīt reliģiskās ceremonijas.

[4] Tiesai iesniegtajos rakstveida paskaidrojumos Ieslodzījuma vietu pārvalde neatzina pieteikumu, balstoties uz pieņemtajos lēmumos ietverto pamatojumu.

[5] Pieteicējs tiesas sēdē samazināja atlīdzinājuma kopējo apmēru līdz 10 000 *euro* apmēram, kā arī uzturēja pieteikumu uz tajā norādīto argumentu pamata. Papildus sniedza turpmāk minētos paskaidrojumus.

Siltā ūdens trūkuma dēļ kamerā nav iespējams pienācīgi nomazgāt galvu vai apmazgāties.

Pieteicējs saņem 0,5 l trauku mazgāšanas līdzekļa uz sešiem mēnešiem, vienu 200 g saimniecības ziepju gabalu reizi sešos mēnešos, ik mēnesi – parastās ziepes un zobu pastu, atsevišķu līdzekli izlietnes un tualetes tīrīšanai apmēram reizi divos mēnešos un saimniecības pastu – apmēram reizi mēnesī. Pieteicējam netiek izsniegti porolona sūkļi trauku mazgāšanai un gumijas cimdi darbam ar ķīmiskiem tīrīšanas līdzekļiem. Ja tiktu izsniegts sūklis, varētu ekonomēt trauku mazgāšanas līdzekli, jo tā nepietiek visam sešu mēnešu periodam. Pieteicējs bija spiests lūgt mazgāšanas līdzekļus citiem ieslodzītajiem.

Pieteicējs bija pazemots, kad viņam caur loga režģi bija jārunā ar medicīnas personālu un jānodod Covid-19 tests.

Strīdus periodā /Numurs/. kamerā bija uzstādīta domofona sistēmas “Commax” vecāka modeļa iekārta ar divām pogām. Pieteicējam ir aizdomas par nesankcionētu noklausīšanos, jo bija situācijas, kad cietuma darbinieks uzsāka sarunu ar pieteicēju caur domofonu, pieteicējam atrodoties kamerā un nepieskaroties iekārtai. Šādās situācijās pirms sarunas sākuma atskanēja signāls, un pieteicējs varēja atbildēt uzraugam, nepieceļoties un nepieejot pie iekārtas. Tas noticis arī brīžos, kad pieteicējs lūdzies vai lasījis svētos rakstus. Pieteicējs noliedza iespēju, ka šādas situācijas varēja rasties tādēļ, ka viņš pēc iepriekšējās sarunas būtu aizmirsis nospiest privātuma pogu, jo pret šo iekārtu viņš vienmēr izturējies ar pastiprinātu piesardzību.

Strīds par sīpolu nepievienošanu ēdienam pastāvēja kopš 2018. gada un tika atrisināts tikai 2024. gada vasarā. Pēc tam, kad administrācija izdeva rīkojumu par ēdiena gatavošanu bez sīpoliem, sākās problēmas ar ēdiena saņemšanai izmantojamo trauku skaitu. Pieteicējam ir nepieciešams saņemt ēdienu trīs vai četros atsevišķos traukos, lai varētu nodalīt zupu, otro ēdienu un salātus. Tas ir saistīts ar pieteicēja reliģisko praksi, kuras ietvaros daļa no tīra ēdiena tiek ziedota uz altāra Krišnam. Ja vairāki ēdieni tiek salikti vienā traukā, to nav iespējams izdarīt. Šāda ierobežojuma piemērošana tikai pieteicējam, kamēr citi ieslodzītie varēja izmantot vairāk trauku, bija pazemojoša.

Pēc 2024. gada 13. marta incidenta sporta zāles un futbola laukuma apmeklējumu ierobežojumi tika attiecināti uz visiem 3. korpusa ieslodzītajiem, lai gan incidentā bija iesaistītas tikai konkrētas personas. Tajā pašā laikā ieslodzītie no 1. un 2. korpusa varēja apmeklēt sporta nodarbības biežāk. Pieteicējs to uzskata par kolektīvo sodu un diskrimināciju. Pieteicējs pēc 2024. gada 13. marta futbola laukumu apmeklējis tikai 15 reizes no 53 iespējamām. Lielās kapelas apmeklējuma ierobežojums, kas ir spēkā joprojām, liedz pieteicējam piedalīties kopējos dievkalpojumos kopā ar citu korpusu ieslodzītajiem. Viņam ir iespēja apmeklēt lielo kapelu tikai vienatnē pēc rakstveida lūguma. Cietuma administrācija kā ieganstu kapelas apmeklējuma liegumam izmanto pieteicēja agrāk rakstīto iesniegumu, kurā viņš lūdzis bez viņa piekrišanas neorganizēt viņam pasākumus kopā ar ieslodzītajiem musulmaņiem. Pieteicēja ieskatā lielās kapelas balkons dod iespēju nodalīt atsevišķas ieslodzīto grupas.

Pēc tam, kad pieteicējs tika pārvietots uz 1. korpusu un vairākkārtīgi bija vērsies tiesā, viņam tika nodrošināta iespēja apmeklēt sporta zāli divas reizes nedēļā. Lietā iesniegtais Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2025. gada 4. marta lēmums pieteicēja ieskatā pierāda, ka cietumam ir iespēja nodrošināt biežākus sporta zāles apmeklējumus.

[6] Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvji tiesas sēdēs neatzina pieteikumu uz pārsūdzētajos lēmumos un rakstveida paskaidrojumos norādīto argumentu pamata. Norādīja, ka ierobežojumi apmeklēt sporta zāli, kapelu un citus pasākumus ieslodzītajiem 3. korpusā pēc 2024. gada 13. marta incidenta tika noteikti drošības apsvērumu dēļ, lai izmeklētu uzbrukumu amatpersonām, izņemtu neatļautus priekšmetus un ierobežotu ieslodzīto savstarpējo komunikāciju, kas varētu traucēt izmeklēšanai vai novest pie jauniem incidentiem. Normatīvie akti nenosaka konkrētus termiņus šādiem ierobežojumiem, un lēmumu par to ilgumu pieņem cietuma administrācija, vadoties no nepieciešamības nodrošināt kārtību un drošību. Konkrētajā gadījumā pieteicēja tiesības tika ierobežotas arī tādēļ, ka pieteicējs komunicēja ar vienu no personām, kura bija iesaistīta minētajā incidentā. Līdz ar to ierobežojumiem bija leģitīms mērķis saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 116. pantu.

Pieteicēja prasība pēc četriem traukiem ēdiena saņemšanai nav pamatota ar konkrētām viņa reliģijas – Krišnas apziņas sekotāju – prasībām, kas saskaņā ar Vēdu rakstiem vērstas uz apziņas līmeņa un rakstura īpašību mainīšanu. Arī normatīvie akti nenosaka konkrētu izsniedzamo trauku skaitu.

Motīvu daļa

[7] Izvērtējot lietas dalībnieku argumentus un lietā esošos pierādījumus, tiesa secina, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[8] Latvijas Republikas Satversmes 95. pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam. Spīdzināšanas, cietsirdīgas un cieņu pazemojošas attieksmes aizliegums ietverts arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3. pantā. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka pants pilnībā aizliedz cietsirdīgu un pazemojošu izturēšanos neatkarīgi ne no kādiem apstākļiem (*sk., piemēram, 2014. gada 31. jūlija sprieduma lietā "Jaeger pret Igauniju" 37. punktu, 2014. gada 18. marta sprieduma lietā "Öcalan pret Turciju (Nr.2)" 97. punktu, 2006. gada 4. jūlija sprieduma lietā "Ramirez Sanchez pret Franciju" 115. punktu*). Valstij ir pienākums ieslodzījumā esošajām personām nodrošināt tādus soda izciešanas apstākļus, kas nepārsniedz ar brīvības atņemšanas sodu neatņemami saistītos ierobežojumus un neērtības. Proti, ieslodzījumā esošajām personām ieslodzījuma vietas teritorijā tāpat kā personām ārpus brīvības atņemšanas vietām ir jābūt nodrošinātam noteiktam cilvēktiesību minimumam, kas personai nevar tikt atņemts, lai nepārkāptu personas tiesības uz cilvēcīgu izturēšanos. Ieslodzījuma vietas apstākļiem jābūt tādiem, kas atbilst cieņas pilnai attieksmei pret cilvēku (*sal. Senāta 2010. gada 6. maija spriedums lietā Nr. SKA-160/2010 (A42446907), 2012. gada 22. jūnija spriedums lietā Nr. SKA-219/2012 (A42808309), 2013. gada 5. septembra spriedums lietā Nr. SKA-436/2013 (A42833609)*).

Vienlaikus, lai konstatētu Konvencijas 3. pantā ietvertā spīdzināšanas, citādas cietsirdīgas vai cieņu pazemojošas izturēšanās aizlieguma pārkāpumu, apiešanās raksturam ir jāsasniedz minimālais bardzības līmenis. Šī minimuma novērtēšana ir relatīva pēc būtības; tā ir atkarīga no lietas faktu kopuma un, jo īpaši, no apiešanās rakstura un konteksta, tās izpildes elementiem, ilguma, tās izraisītajām fiziskajām vai psihiskajām sekām, kā arī dažkārt no cietušā dzimuma, vecuma un veselības stāvokļa (*sk., piemēram, 2012. gada 17. janvāra sprieduma lietā "Stanev pret Bulgāriju" 202. punktu, 2006. gada 4. maija sprieduma lietā "Kadiķis pret Latviju" 45. punktu*). Ar to vien, ka apstākļi ieslodzījuma vietā nav ideāli un ir nepatīkami, nepietiek, lai atzītu, ka ieslodzījuma apstākļi ir pielīdzināmi spīdzināšanai Konvencijas 3. panta izpratnē (*2016. gada 20. decembra sprieduma lietā "Radzhab Magomedov pret Krieviju" 54. punkts*). Ja iestādei īpaši pakļauta persona sūdzas par cilvēktiesību ierobežojumu, svarīgi ir konstatēt cilvēktiesību ierobežojuma būtiskumu attiecībā pret konkrēto personu. Ieslodzījuma vietai nav pienākuma nodrošināt ieslodzījumā esošajām personām tieši tādus apstākļus, kas ir uzskatāmi par atbilstošiem katras ieslodzītās personas individuālajai izpratnei. Proti, nav pamata uzskatīt, ka ieslodzītā cilvēktiesības ir būtiski ierobežotas tikai tāpēc, ka viņam ir cita izpratne par to, kā ieslodzījuma vietā būtu organizējams kāds konkrēts jautājums (*sk., piemēram, Senāta 2013. gada 19. novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1016/2013 5. punktu*).

Lietā ir izvērtējams, vai pieteicēja norādītie apstākļi, atsevišķi vai to kopums, pārsniedz minimālo bardzības līmeni, kas nenovēršami ir raksturīgs ieslodzījumam.

[9] Pieteicējs norāda iebildumus par apgaismojumu un ventilāciju /Numurs/. kamerā.

Latvijas Sodu izpildes kodeksa normas nenoteic kameras labiekārtošanas prasības, tai skaitā attiecībā uz apgaismojumu un ventilāciju. Vienlaikus tiesa atzīst, ka gan notiesātie, gan apcietinātie ir iestādei īpaši pakļautas personas, kuru turēšanas apstākļi ieslodzījuma vietā, neskatoties uz normatīvi regulētām atsevišķām niansēm, nedrīkst būtiski atšķirties, raugoties tai skaitā no cilvēktiesību un vienlīdzības aspekta. Līdz ar to ir pamatoti atbilstoši Administratīvā procesa likuma 17. panta otrajā daļā noteiktajam pēc analoģijas atsaukties uz Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19. panta piektajā daļā noteikto. Šī tiesību norma paredz, ka kamerās, kurās uzturas apcietinātie, nodrošina dabisko apgaismojumu, bet diennakts tumšajā laikā — mākslīgo apgaismojumu, kā arī gaisa temperatūru, kas nav zemāka par +18° C, un ventilāciju. Arī Eiropas cietumu noteikumu (Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikums Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem) 18.1. apakšpunktā cita starp ieteikts, ka apgaismojumam un ventilācijai telpās, kurās uzturas ieslodzītie, tiek pievērsts pietiekami daudz uzmanības, bet atbilstoši 18.2. apakšpunkta “a” un “b” punktā minētajam ieteikts, ka visās ēkās, kurās jādzīvo, jāstrādā vai jāpulcējas ieslodzītajiem, logi ir pietiekami lieli, lai ieslodzītie normālos apstākļos varētu lasīt vai strādāt dabiskā apgaismojumā un, ja vien ēkā nav atbilstošas gaisa kondicionēšanas sistēmas, lai pa tiem telpās varētu ieplūst svaigs gaiss; mākslīgais apgaismojums atbilst atzītiem tehniskiem standartiem.

Līdz ar to neapšaubāmi ieslodzītajam kamerā ir jānodrošina labs apgaismojums un pieeja svaigam gaisam. Vienlaikus tiesu praksē ir atzīts, ka jautājums par apgaismojumu un ventilāciju ir vērtējams gan savstarpējā kopsakarā, gan kopsakarā ar citiem apstākļiem.

Kā to atzinis Senāts, ja dabīgā ventilācija nav pieejama, bet mākslīgā ventilācija ir laba, tad secināms, ka kopumā ventilācija bija nodrošināta (*sk. Senāta 2014. gada 29. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-312/14 (A420495911) 12. punktu*). Tāpat dabiskā apgaismojuma trūkumu var kompensēt pietiekams mākslīgais apgaismojums. Kā to norādījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, dabiskā apgaismojuma nepietiekamība pati par sevi nesasniedz minimālo bardzības līmeni, lai konstatētu spīdzināšanas un cietsirdīgas vai pazemojošas izturēšanās aizlieguma pārkāpumu. Tomēr, ja tiek konstatēta pārapdzīvotība, ventilācijas vai mākslīgā apgaismojuma trūkums, tad dabiskā apgaismojuma un svaiga gaisa nepietiekamība var būtiski pasliktināt ieslodzīto stāvokli un likt nopietni nosliekties uz pārkāpuma konstatēšanu (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2015. gada 27. janvāra sprieduma lietā “Neshkov un citi pret Bulgāriju” 238. punkts, sk. arī Senāta 2025. gada 16. janvāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-0426-25 (A420148022) 3. punktu).*

[10] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējam /Numurs/. kamerā laika posmā no 2023. gada 15. aprīļa līdz 2024. gada 9. aprīlim bija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums un mākslīgais apgaismojums.

No /Nosaukums/ cietuma sniegtās informācijas, kopsakarā ar iesniegtajiem fotoattēliem, tiesa konstatē, ka minētajā kamerā ir viens PVC logs ar caurspīdīgu stikla paketi, kura izmēri ir aptuveni 170 cm × 170 cm. Logs ir vērsts uz gaiteni, savukārt gaitenī pretī kamerai ir izvietots uz āru vērsts logs. Kameras iekšpusē priekšā logam ir izvietotas restes. Tāpat restes ir arī gaiteņa logam.

Novērtējot konstatētos faktiskos apstākļus, tiesa secina, ka pieteicēja iebildumi par ierobežotu dabisko apgaismojumu ir pamatoti. Dabiskā apgaismojuma daļēja nepietiekamība kamerā pamatā ir saistīta ar to, ka kameras logs nav vērsts tieši uz āru, bet gan uz norobežojošo gaiteni, un dabiskais apgaismojums kamerā ieplūst pastarpināti no gaitenī esošajiem uz āru vērstajiem logiem. Šādu apgaismojuma līmeni papildus ietekmē, lai gan mazākā apmērā, arī apstāklis, ka gan kameras, gan gaiteņa logiem ir restes. Taču atbilstoši judikatūrai šāda tiesas konstatētā situācija pati par sevi nenozīmē, ka attiecībā pret pieteicēju pieļauts būtisks cilvēktiesību aizskārums. Tiesai tālāk jāizvērtē citi apstākļi un pirmām kārtām tas, vai dabiskā apgaismojuma trūkumu nekompensē mākslīgais apgaismojums.

[11] Atbilstoši cietuma /Nosaukums/ cietuma sniegtajai informācijai mākslīgo apgaismojumu /Numurs/. kamerā nodrošināja divi griestu luminiscentie gaismekļi, katrā pa divām 36 W spuldzēm (kopā 4 spuldzes). Apgaismojumu ieslēdz uzraugs. Nakts apgaismojumu nodrošināja gaismeklis ar vienu 25 W spuldzi. 2019. gada februārī, lai uzlabotu apgaismojumu kameras galda zonā, virs galda virsmas uzstādīts papildu LED gaismeklis ar divām 24 W spuldzēm, ko var ieslēgt neatkarīgi no kopējā apgaismojuma. Labākai galda virsmas izgaismošanai galds pārvietots no sienas tuvāk gaismeklim un, sēžot pie sienas, galda virsma netiek aizēnota.

Pieteicējs nav norādījis konkrētus argumentus, kas ļautu apšaubīt mākslīgā apgaismojuma pietiekamību, proti, viņš nav norādījis, kādās tieši situācijās un kādēļ mākslīgais apgaismojums bijis nepietiekams, aprobežojoties ar paskaidrojumu, ka nebija iespējams patstāvīgi regulēt mākslīgo apgaismojumu. Tiesa secina, ka pieteicēja apgalvojums par nepietiekamu mākslīgā apgaismojuma līmeni /Numurs/. kamerā ir vērtējams kā nepamatots.

Saprātīgi izvērtējot, tiesa secina, ka apstākļos, kad kamerā bija pietiekams mākslīgais apgaismojums, kopsakarā ar faktu, ka dabiskā gaisma, lai gan ierobežoti, bet tomēr ieplūda kamerā, pieteicēja labsajūta /Numurs/. kamerā netika pakļauta būtiskai negatīvai ietekmei.

[12] Pieteicējs vispārīgi norāda, ka /Numurs/. kamerā nebija nodrošināta atbilstoša dabiskā un mākslīgā ventilācija. Tāpat viņš iebilst, ka logu nebija iespējams atvērt no kameras iekšpuses, ka logs ir vērsts uz gaiteni, kurā regulāri ir cigarešu dūmu smaka, bet mākslīgā ventilācija ar filtriem, kas ziemā piegādā uzsildītu gaisu, nenodrošina svaigu gaisu.

Izvērtējot šos argumentus, tiesa pirmkārt norāda, ka normatīvie akti neuzliek par pienākumu nodrošināt ieslodzījuma vietas kamerā gan dabisko, gan mākslīgo ventilāciju. Būtiski ir tikai tas, ka ieslodzītajam kamerā ir iespējams nodrošināt ventilāciju un līdz ar to arī piekļuvi svaigam gaisam, bet tam, kādā veidā tas tiek darīts, nav izšķirošas nozīmes.

Konkrētajā gadījumā lietā nav strīda, ka /Numurs/. kameras logs ir vērsts uz gaiteni, un to var atvērt tikai cietuma darbinieks no gaiteņa puses pēc ieslodzītā lūguma. Svaigs gaiss dabiskā veidā kamerā var ieplūst pa atvērtu kameras logu un atvērtiem gaiteņa logiem. Tiesa piekrīt, ka šādos apstākļos dabiskā vēdināšana ir mazāk efektīva, taču tā nav pilnībā izslēgta. Pieteicējs nenorāda, ka cietuma amatpersonas būtu atteikušas nodrošināt kameras dabisko vēdināšanu.

Vienlaikus no lietas materiāliem izriet, ka /Numurs/. kamerā ir ierīkota mākslīgā pieplūdes un nosūces ventilācijas sistēma, kas darbojas visu diennakti un nodrošina pastāvīgu gaisa cirkulāciju. No /Nosaukums/ cietuma administrācijas sniegtās informācijas izriet, ka sistēmai tiek veiktas regulāras apkopes, un tā ir darba kārtībā, ir pieejami arī apkopes akti. Tiesa neatrod pamatu apšaubīt šo informāciju.

Tiesas vērtējumā pieteicēja apgalvojums, ka mākslīgā ventilācija darbojusies nepietiekami jaudīgi un ka ziemā uzsildīts gaiss nav uzskatāms par svaigu, ir balstīts uz subjektīvu vērtējumu un neapgāž faktu, ka ventilācijas sistēma nodrošina gaisa apmaiņu. Tāpat apstāklis, ka sistēmā tiek izmantoti filtri, pats par sevi neliecina par tās neefektivitāti, bet gan par atbilstošu tehnisko apkopi. Pieteicējs nav norādījis uz pierādījumiem, kas apstiprinātu, ka gaiteņa gaiss pastāvīgi ir bijis piesmēķēts tādā mērā, ka tas radījis apdraudējumu viņa veselībai, vai ka mākslīgā ventilācija nespēja nodrošināt atbilstošu gaisa kvalitāti kamerā. Tāpat lietā nav pierādījumu, ka pieteicējs laika periodā, kad viņš uzturējās /Numurs/. kamerā, bija vērsies pie cietuma administrācijas ar problēmas aprakstu un lūgumiem, piemēram, veikt ventilācijas sistēmas ārkārtas apkopi.

Līdz ar to, ņemot vērā, ka /Numurs/. kamerā tika nodrošināta pastāvīgi strādājoša un mākslīgā ventilācija, kas kompensēja ierobežotās dabiskās ventilācijas iespējas, tiesa secina, ka kopumā ventilācija pieteicējam tika nodrošināta atbilstoši prasībām.

[13] Papildus minētajam tiesa nekonstatē pārapdzīvotības /Numurs/. kamerā. No lietas materiāliem izriet, ka /Numurs/. kamera ir četrvietīga un tās platība ir 28,08 m^2. Tādējādi, pat ja kamera bijusi pilnībā aizpildīta, uz vienu ieslodzīto tika nodrošināti 7 m^2, kas būtiski pārsniedz Latvijas Sodu izpildes kodeksa 77. panta pirmajā daļā noteikto minimālo normu – 4 m^2.

Apkopojot iepriekš konstatēto, tiesa secina, ka pieteicēja iebildumi par neatbilstošu apgaismojumu un ventilāciju /Numurs/. kamerā nav pamatoti. Kā to norādījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa un atzinis Senāts, dabiskā apgaismojuma vai dabiskās ventilācijas trūkumi paši par sevi nesasniedz minimālo bardzības līmeni, ja vien netiek konstatēti citi apstākļus pasliktinoši faktori, piemēram, pārapdzīvotība, nepietiekams mākslīgais apgaismojums vai nefunkcionējoša mākslīgā ventilācija. Izskatāmajā lietā tiesa, konstatējot atsevišķus trūkumus dabiskā apgaismojuma nodrošināšanā /Numurs/. kamerā, nav konstatējusi nevienu no šiem papildu apstākļiem. Pieteicējs neatradās pārapdzīvotības apstākļos, kamerā bija nodrošināts pietiekams mākslīgais apgaismojums, kā arī

funkcionējoša mākslīgās ventilācijas sistēma. Līdz ar to, vērtējot visus apstākļus kopsakarā, nav pamata atzīt, ka uzturēšanās apstākļi /Numurs/. kamerā bijuši tādi, kas pieteicējam būtu radījuši ciešanas vai pazemojumu, kas pārsniedz ieslodzījumam raksturīgo neizbēgamo ciešanu līmeni.

[14] Pieteicējs norāda, ka /Numurs/. kamerā logam priekšā uzstādītais režģis ir pazemojošs, ir īpaši situācijās, kad pieteicējam bija jārunā ar medicīnas personālu un jānodod Covid-19 tests.

Tiesa ņem vērā, ka pieteicējs apstrīdēšanas iesniegumā iebildumus par loga režģi kā pazemojošu elementu bija norādījis vispārīgi, neminot tādas situācijas, kā sarunas ar medicīnas personālu. Līdz ar to pārvalde šādas specifiskas situācijas nav vērtējusi un būtībā pieteicējs ar šādu jaunu faktu norādīšanu cenšas paplašināt tiesai nodotā strīda apmēru, neievērojot lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Tas, ka pieteicējs minētos faktus norādīja tikai pēc vēršanās tiesā, mazina arī šo apgalvojumu ticamību. Tiesas rīcībā nav pierādījumu, vai šādas sarunas patiešām ir notikušas un cik bieži. Vienlaikus tiesa apšauba, ka šādām sarunām, pat ja tās notikušas, nav bijis tikai gadījuma raksturs, bet ka tieši plānveida tikšanās ar medicīnas darbiniekiem tika organizētas kā sarunas caur kameras logu un ka pieteicējam tika liegta iespēja tikties ar medicīnas personālu citādos apstākļos.

Ieslodzījuma vietu pārvalde pārsūdzētajā lēmumā skaidro, ka /Numurs/. kamerā loga ailā iebūvētās metāla restes ir nepieciešamas notiesāto uzraudzības veikšanai atbilstoši tiesību normās noteiktajam ieslodzījuma vietas pienākumam, kā arī drošības apsvērumu dēļ. Tieša šādu skaidrojumu atzīst par pamatotu un uzskata, ka labums, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti ieslodzītajām personām viņu uzraudzības nodrošināšanai, ir lielāks nekā pieteicēja neērtības, uzturoties kamerās ar aizrestotiem logiem (*sal. sk. Administratīvās apgabaltiesas 2020. gada 2. jūlija sprieduma lietā Nr.A420250219 12. punktu*).

Apkopojot, tiesa nekonstatē, ka, atrodoties kamerās, kurās logu ailas aprīkotas ar metāla restēm, pieteicējs bijis pakļauts pazemojošiem apstākļiem, kas pārsniedz ieslodzījumam raksturīgo neizbēgamo ciešanu līmeni.

[15] Pieteicējs norāda, ka cietuma administrācija nav nodrošinājusi /Numurs/. kamerā karstā ūdens pieslēgumu, kā arī nav par cietuma līdzekļiem izsniegusi pieteicējam ūdens sildītāju (elektrisko tējkannu). Pieteikumā un tiesas sēdē pieteicējs precizēja, ka karstais ūdens viņam bija nepieciešams gan higiēnas nodrošināšanai, gan trauku un apģērba mazgāšanai.

Nav strīda par to, ka /Nosaukums/ cietums nav izsniedzis pieteicējam lietošanā elektrisko tējkannu, kā arī nav atļāvis lietot pieteicēja personīgo tējkannu. Iestāde skaidro, ka pieteicējam trūkst naudas līdzekļu, lai samaksātu par izlietoto elektroenerģiju. Tiesa konstatē, ka šāda cietuma rīcība bija atbilstoša noteikumu Nr.423 (bija spēkā strīdus periodā) 40. un 41. punktam. Šajās tiesību normās bija noteikts, ka, brīvības atņemšanas iestādes veikalā iegādāto pārtikas produktu sagatavošanai atļauts izmantot personiskos ledusskapjus un elektriskos ūdens sildītājus. Izdevumus par individuālās sadzīves elektroiekārtas patērēto elektroenerģiju sedz notiesātais.

Tāpat lietā nav strīda, ka /Numurs/. kamerā nebija nodrošināta karstā ūdens padeve, bet kameras sanitārais mezgls bija aprīkots ar funkcionējošu aukstā ūdens krānu un izlietni.

[16] Vērtējot pieteicēja norādes, ka viņš karsto ūdeni būtu varējis izmantot higiēnas nodrošināšanai, kā arī trauku un apģērba mazgāšanai, tiesa pieņem, ka šādas iespējas pieteicējam vislabāk varētu nodrošināt tieši karstā ūdens pieslēgums, taču zināmā mērā un ar mazākām ērtībām arī ūdens uzsildīšana elektriskajā tējkannā.

Vērtējot, vai šo iespēju nenodrošināšana ir radījusi pieteicēja cilvēktiesību aizskārumu, tiesa norāda turpmāk minēto.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējam strīdus periodā nodrošināta iespēja mazgāties dušā divas reizes nedēļā, ko ir apstiprinājusi iestāde un ko pieteicējs nav apstrīdējis. Pieteicējs tiesas sēdē apstiprināja arī to, ka viņam tiek dota iespēja apmeklēt dušu uzreiz pēc sporta nodarbībām.

Administratīvo tiesu praksē siltā ūdens neesība cietuma kamerās pamatā tiek vērtēta saistībā ar iespēju silto ūdeni lietot personīgajai higiēnai un tiek skatīta kopsakarā ar jautājumu par to, cik bieži ieslodzītajam ir nodrošināta iespēja nomazgāties dušā, kā arī, vērtējot, vai konkrētajā gadījumā ir nepieciešamība pēc biežākas mazgāšanās, piemēram, regulāru sporta nodarbību apmeklējuma dēļ (*sk. Senāta 2011. gada 3. februāra lēmuma lietā Nr.SKA-*

257/2011 (A420546810) 10. punktu, 2015. gada 3. februāra lēmuma lietā Nr. SKA-45/2015 (A420546810) 7. un 9. punktu). Tas, vai ieslodzītajam ir iespēja nomazgāt siltā ūdenī personīgos traukus un apģērbu, var tikt vērtēts kā blakus apstāklis.

Konkrētajā lietā pieteicējs nenorāda, ka siltais ūdens kamerā viņam bija nepieciešams, lai kompensētu nepietiekamu dušas apmeklējumu, piemēram, biežo sporta nodarbību dēļ. Pieteicējs tikai vispārīgi norāda uz to, ka viņš vēlētos labāk rūpēties par savu personīgo higiēnu. Tāpat pieteicējs nav norādījis uz īpašiem apstākļiem, kas siltā ūdens esību kamerā padara īpaši svarīgu, piemēram, uz konkrētām veselības problēmām u.tml. Pašreizējā administratīvo tiesu praksē ir nostiprināta atziņa, ka cilvēktiesību minimālajam standartam atbilst dušas apmeklējums vismaz divas reizes nedēļā (*sk. Augstākās tiesas 2017. gada 12. maija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-88/2017 (A420455813) 7. punktu*) un, kā tiesa to jau norādīja, lietā nav strīda, ka pieteicējam šāds dušas apmeklējumu biezums tiek nodrošināts. Turklāt atsevišķu ķermeņa daļu mazgāšana ir iespējama arī aukstā ūdenī, un šādu ierobežotu ķermeņa daļu saskarsme ar aukstu ūdeni nav atzīstama par tādu apstākli, kas radītu ciešanas vai pazemotu cilvēku.

Tā kā pieteicējam ir nodrošinātas pienācīgas iespējas regulāri nomazgāties dušā, nav īpašu nelabvēlīgu faktoru, kā arī kamerā ir pieejams pastāvīgs aukstā ūdens pieslēgums, karstā ūdens neesība kamerā nerada tādu tiesību aizskārumu, kas sasniegtu Konvencijas 3. pantā noteikto minimālo bardzības slieksni.

Arī pārējie pieteicēja argumenti tiesas vērtējumā neliecina, ka minētais minimālais bardzības slieksnis būtu sasniegts. Tiesa norāda, ka personīgos traukus ir iespējams sekmīgi nomazgāt arī aukstā ūdenī, it īpaši, ja to dara uzreiz pēc ēdienreizes un tiek izmantoti trauku mazgāšanas līdzekļi. Tiesai nav pamata uzskatīt, ka šāda iespēja pieteicējam tika liegta (par trauku mazgāšanas līdzekļu pieejamību sk. šī sprieduma 17. punktu). Attiecībā uz drēbju mazgāšanu tiesa norāda, ka noteikumu Nr. 423 20. punkts strīdus laika posmā paredzēja, ka brīvības atņemšanas iestāde ne retāk kā reizi mēnesī nodrošina notiesāto virsdrēbju mazgāšanu. Tātad ir uzskatāms, ka pieteicējam tika nodrošināta iespēja ne retāk kā reizi mēnesī nodot mazgāšanā savas virsdrēbes. Pieteicējs nenorāda, ka šīs viņa tiesības netika nodrošinātas. Tāpat tiesas vērtējumā siltā ūdens neesība pati par sevi nav šķērslis ikdienā lietojamu nelielu apģērbu (apakšveļas un zeķu) izmazgāšanai, turklāt pieteicējam bija iespēja šādu apģērbu mazgāt arī dušas apmeklējumu laikā.

Pieteicēja norādītās grūtības nomazgāt traukus vai apģērbu aukstā ūdenī ir atzīstamas par sadzīviskām neērtībām, kas nesasniedz cilvēktiesību pārkāpuma līmeni.

Apkopojot minēto, tiesa nekonstatē būtisku cilvēktiesību aizskārumu tā iemesla dēļ, ka pieteicējam strīdus kamerā nebija pieejams silts ūdens.

[17] Pieteicējs norāda, ka viņam /Numurs/. kamerā netika pietiekamā apjomā nodrošināti tīrīšanas piederumi un līdzekļi, kā arī trauku mazgāšanas līdzekļi.

Tiesību normās tiek regulētas saimniecības ziepju un trauku mazgāšanas līdzekļa normas. Saskaņā ar noteikumu Nr. 1022 3. pielikumu notiesātajiem tiek izsniegta saimniecības ziepes 200 grami reizi 6 mēnešos, kā arī trauku mazgāšanas līdzeklis 500 mililitri reizi 6 mēnešos. Pieteicējs neapstrīd, ka viņam tika nodrošināti personiskās higiēnas līdzekļi noteikumu Nr. 1022 3. pielikumā noteiktajā daudzumā. Pieteicējs tiesas sēdē norādīja, ka ar sešiem mēnešiem izsniegtā trauku mazgāšanas līdzekļa daudzumu 500 mililitri nepietika. Tātad pieteicēja argumenti attiecas nevis uz minētā līdzekļa nenodrošināšanu tiesību normās noteiktajā apmērā, bet gan uz tā faktisko nepietiekamību atbilstoši pieteicēja individuālajām vajadzībām.

Novērtējot pieteicēja iebildumus par saimniecības ziepju un trauku mazgāšanas līdzekļa pietiekamību, tiesa atzīmē, ka minēto līdzekļu aktuālās normas tika precizētas ar grozījumiem noteikumos Nr. 1022, kas stājās spēkā 2022. gada 12. augustā. Tiesību akta anotācijā (*/Tīmekļvietne A/*) norādīts, ka, veicot izmaiņas normās, tika apzināta reālā situācija ieslodzījuma vietās, ņemot vērā ieslodzījuma vietu administrāciju sniegtos priekšlikumus par mazgāšanas līdzekļu un personīgās higiēnas līdzekļu reālo izlietojumu ieslodzīto vidū. Trauku mazgāšanas līdzeklis 500 ml uz 6 mēnešiem ir noteikumu 3. pielikumā iekļauta jauna pozīcija. Tā iekļauta, ņemot vērā to, ka ieslodzījuma vietās netiek centralizēti organizēta trauku mazgāšana, kā arī to, ka tikai dažās ieslodzījuma vietās ir regulāri pieejams karstais ūdens un no ieslodzītajiem tiek saņemtas pamatotas sūdzības, ka nav iespējams nomazgāt traukus aukstā ūdenī bez trauku mazgāšanas līdzekļa. Tā kā trauku mazgāšanas līdzekli, lai nomazgātu traukus, ir nepieciešams

lietot pavisam nelielā daudzumā, un ieslodzītajam ir jānomazgā tikai tie trauki, kurus lieto viņš personīgi, pietiekams trauku mazgāšanas līdzekļa daudzums ir 500 ml uz 6 mēnešiem.

Tiesa secina, ka tiesību normu izdevējs ir veicis izvērtējumu un noteicis tādu minimālo līdzekļu apjomu, kas nepieciešams, lai ieslodzītais spētu uzturēt higiēnu un nomazgāt personīgos traukus. Pieteicēja apgalvojumi par to, ka viņam ar izsniegto līdzekļu daudzumu nav bijis pietiekami, ir vispārīgi un balstīti uz subjektīvu vērtējumu.

[18] Apstrīdēšanas iesniegumos un pieteikumā pieteicējs nav precizējis, kā tieši izpaudusies citu tīrīšanas līdzekļu un piederumu nepietiekamība. Tikai tiesas sēdē pieteicējs norādīja, ka netiek izsniegtas porolona švammes, kas palīdzētu ekonomēt tīrīšanas līdzekļus, kā arī gumijas cimdi darbam ar ķīmiskajiem līdzekļiem.

Tiesa atzīst, ka sūklis personīgo trauku mazgāšanai būtu atzīstams par nepieciešamu piederumu tīrības nodrošināšanai kamerā, it īpaši, ņemot vērā nepieciešamību taupīt trauku mazgāšanas līdzekli. Vienlaikus no lietas materiāliem neizriet, ka pieteicējs strīdus periodā bija vērsies pie cietuma administrācijas ar attiecīgu lūgumu par porolona sūkļa izsniegšanu. Šādos apstākļos tiesai ir pamats kritiski vērtēt pieteicēja apgalvojumu, ka viņam faktiski šāds inventāra priekšmets nebija pieejams.

Attiecībā uz gumijas cimdu darbam ar ķīmiskajiem līdzekļiem nepieejamību tiesa norāda, ka pieteicējs nav paskaidrojis, kādiem tieši darbiem un ar kādiem tieši līdzekļiem viņam bija nepieciešami cimdi. Vispārīgi tiesa nekonstatē, ka cietuma kameras uzkopšana, neizmantojot gumijas cimdus, būtu jāatzīst par bīstamu vai nehigiēnisku tādā mērā, ka būtu sasniegta cilvēktiesību pārkāpuma robeža.

Kopumā tiesa secina, ka pieteicējs nav norādījis pārliecinošus argumentus par tādiem īpašiem apstākļiem, kas tiesai ļautu secināt, ka viņam ilgstoši un sistemātiski trūcis attiecīgo līdzekļu un piederumu tādā mērā, ka tas būtiski ietekmējis viņa iespējas uzturēt personīgo higiēnu un tīrību kamerā. Lietā nav arī pierādījumu, ka pieteicējs strīdus periodā vērsies cietuma administrācijā ar pamatotiem lūgumiem par papildu tīrīšanas vai mazgāšanas līdzekļu izsniegšanu. Līdz ar to tiesa secina, ka pieteicēja tiesību aizskārums šajā daļā nav konstatējams.

[19] Pieteicējs norāda, ka pastaigu laukumā un dušas telpā nav nodrošināta signalizācijas sistēma (trauksmes poga), kas viņam dotu iespēju nepieciešamības gadījumā nekavējoties sazināties ar Uzraudzības daļas amatpersonām. Tiesa norāda, ka trauksmes pogas kā obligāta aprīkojuma elementa esība ieslodzījuma vietas telpās nav paredzēta Latvijas Republikas normatīvajos aktos. Līdz ar to pati par sevi cietuma rīcība (bezdarbība), neizvietojot trauksmes pogas, nav atzīstama par prettiesisku faktisko rīcību. To par pārkāpumu varētu atzīt tad, ja pieteicējam nebūtu nodrošināta saziņa ar ieslodzījuma vietas administrāciju un tā rezultātā tiktu aizskartas pieteicēja tiesības vai tiesiskās intereses. No /Nosaukums/ cietuma administrācijas skaidrojumiem izriet, ka pastaigu laukums ir aprīkots ar nepārtrauktu videonovērošanu, ieslodzītos regulāri pārbauda Uzraudzības daļas amatpersonas, kā arī ieslodzītajiem ir iespēja izsaukt amatpersonu, klauvējot pie attiecīgās telpas durvīm vai pasaucot ar balsi. Pieteicējs nav izteicis pretargumentus, kas liktu apšaubīt šos skaidrojumus.

Tiesa neuzskata par iespējamu konstatēt būtisku cilvēktiesību pārkāpumu, balstoties tikai uz pieņēmumiem par iespējamiem apdraudējumiem trauksmes pogas neesības dēļ.

[20] Pieteicējs iebilst pret to, ka /Nosaukums/ cietuma administrācija pēc 2024. gada 13. marta prettiesiski sākusi ierobežot pieteicēja iespēju apmeklēt sporta zāli, futbola laukumu, lielo kapelu un resocializācijas programmas /Nosaukums B/ nodarbības.

Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{4} pantā noteikts, ka notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē, ir tiesības izmantot pastaigas vai piedalīties sporta spēlēs svaigā gaisā ne mazāk kā vienu stundu dienā, kā arī apmeklēt dievkalpojumus cietuma kapelā un tikties ar garīdznieku vienatnē. Tāpat saskaņā ar minētā kodeksa normām notiesāto resocializācija ir pasākumu kopums, kas tiek īstenots brīvības atņemšanas soda izpildes laikā ar mērķi veicināt notiesātā tiesisku un sociāli pozitīvu uzvedību, kā arī palīdzēt viņam atgriezties sabiedrībā, novēršot atkārtotas noziedzīgas darbības izdarīšanas risku. No minētā izriet, ka pieteicējam ir tiesības uz fiziskām aktivitātēm, socializāciju un reliģiskās pārliecības īstenošanu, kā arī uz dalību resocializācijas pasākumos. Vienlaikus tiesa norāda, ka šīs tiesības nav absolūtas un var tikt ierobežotas, ja tam pastāv leģitīms mērķis un noteiktie ierobežojumi ir samērīgi.

[21] Lietā nav strīda, ka 2024. gada 13. martā cietuma 3. korpusā, kurā tobrīd uzturējās pieteicējs, notika ārkārtējā situācija – trīs uz mūžu notiesātie uzbruka cietuma amatpersonām. Pēc šī incidenta cietumā tika noteikti pastiprināti drošības pasākumi, kas ietvēra arī grupu pasākumu ierobežošanu. Tiesas ieskatā cietuma administrācijas mērķis – nodrošināt gan ieslodzīto, gan personāla drošību, novērst ieslodzīto savstarpējo saziņu, kas varētu traucēt incidenta apstākļu izmeklēšanu, un nepieļaut jaunu incidentu atkārtošanos – ir atzīstams par leģitīmu. Tādēļ turpmāk ir vērtējams, vai konkrētie ierobežojumi bija samērīgi.

Attiecībā uz resocializācijas programmas /Nosaukums B/ nodarbību apmeklējumu no lietas materiāliem izriet, ka 2024. gada 15. marta nodarbība tika atcelta ārkārtējās situācijas dēļ, un nodarbību atjaunošana tika plānota 2024. gada 19. aprīlī. Pats pieteicējs tiesas sēdē apstiprināja, ka atgriezās programmā pēc dažām nedēļām. Ņemot vērā, ka ierobežojums bija īslaicīgs un attiecās uz visu 3. korpusu drošības apsvērumu dēļ, tiesa secina, ka tas bija samērīgs un pieteicēja tiesību būtisks aizskārums nav noticis.

Vērtējot sporta zāles un futbola laukuma apmeklējumu ierobežojumus, tiesa konstatē, ka pieteicējam tika nodrošinātas Latvijas Sodu izpildes kodeksā noteiktās minimālās tiesības uz fiziskajām aktivitātēm. Proti, pieteicējam bija iespēja katru dienu ne mazāk kā vienu stundu apmeklēt pastaigu laukumu. Tādējādi sporta zāles un futbola laukuma apmeklējums ir uzskatāms par papildu iespēju, kuras nodrošināšanas biežums ir atkarīgs no cietuma administrācijas resursiem un drošības situācijas. Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvis norādīja, ka pieteicējam ierobežojumi tika piemēroti ne tikai vispārējās drošības situācijas dēļ, bet arī individuāli, jo bija iegūta informācija, ka pieteicējs komunicēja ar vienu no incidentā iesaistītajām personām. Šāds apstāklis atspēko pieteicēja argumentu par kolektīvo sodu un diskrimināciju, jo atšķirīgā attieksme pret 3. korpusa ieslodzītajiem un konkrēti pret pieteicēju bija pamatota ar objektīviem drošības apsvērumiem. Līdz ar to, pat ja pieteicēja iespējas apmeklēt sporta zāli un futbola laukumu bija retākas nekā ieslodzītajiem citos korpusos, šie ierobežojumi bija samērīgi ar leģitīmo mērķi un būtiski nepārkāpa pieteicēja cilvēktiesības.

Visbeidzot, attiecībā uz kapelas apmeklējumu tiesa konstatē, ka saskaņā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes norādīto pieteicējam tika nodrošināta iespēja apmeklēt kapelu individuāli, iesniedzot rakstisku lūgumu kapelānam. No lietas materiāliem redzams, ka pēdējais šāds pieteicēja lūgums fiksēts 2024. gada 18. martā. Tāpat pieteicējs nav noliedzis, ka viņam ir iespēja tikties ar kapelānu individuāli. Tā kā pieteicējam tika nodrošināts alternatīvs veids savas reliģiskās pārliecības praktizēšanai, tiesa secina, ka pieteicēja tiesības uz reliģijas brīvību nav tikušas nesamērīgi ierobežotas.

Apkopojot minēto, tiesa atzīst, ka /Nosaukums/ cietuma administrācijas rīcība, pēc 2024. gada 13. marta incidenta uz laiku ierobežojot pieteicēja iespējas apmeklēt resocializācijas programmu, sporta zāli, futbola laukumu un kopējos dievkalpojumus kapelā bija pamatota ar leģitīmu mērķi un bija samērīga, tādēļ nav atzīstama par prettiesisku.

[22] Pieteicējs apgalvo, ka ar /Numurs/. kamerā uzstādītās domofona sistēmas “Commax” palīdzību cietuma administrācija ir veikusi viņa nesankcionētu noklausīšanos. Pieteicēja ieskatā šāda rīcība ir rupja iejaukšanās viņa privātajā dzīvē. Savas aizdomas pieteicējs pamato ar konkrētām situācijām, kad cietuma darbinieki uzsākuši ar viņu sarunu caur domofonu, viņam atrodoties kamerā un nepieskaroties iekārtai. Šādas situācijas notikušas arī brīžos, kad pieteicējs lūdzies vai lasījis svētos rakstus, un pirms sarunas sākuma parasti atskanējis signāls.

Latvijas Republikas Satversmes 96. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Arī Konvencijas 8. panta pirmā daļa garantē ikviena tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un sarakstes neaizskaramību. Lai gan tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību nav absolūtas un var tikt ierobežotas, šādiem ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem ar likumu, tiem jābūt leģitīmam mērķim un jābūt nepieciešamiem demokrātiskā sabiedrībā. Ieslodzījuma vietās zināma uzraudzība un kontrole ir nepieciešama, lai nodrošinātu kārtību un drošību, tomēr tai ir jābūt samērīgai un tā nedrīkst būt patvaļīga. Slepena noklausīšanās ieslodzītā dzīvojamajā kamerā ir uzskatāma par būtisku iejaukšanos privātajā dzīvē.

[23] Izvērtējot lietā esošos pierādījumus, tiesa neatrod pamatu secinājuma, ka /Numurs/. kamerā strīdus periodā uzstādītā domofona iekārta tika izmantota, lai cietuma darbinieki vienpusēji, bez pieteicēja iesaistes, aktivizētu sarunu režīmu un klausītos, kas notiek kamerā. Tiesa, izvērtējot pieteicēja paskaidrojumus, domofona lietošanas instrukciju un liecinieka /Persona F/ liecības, secina, ka tādas situācijas, kādas apraksta pieteicējs, varētu rasties, ja

pieteicējs pēc iepriekšējās sarunas būtu aizmirsis nospiest iekārtas privātuma pogu. Tomēr ar to nepietiek, lai izdarītu secinājumu, ka minētā iekārta izmantota kā noklausīšanās līdzeklis.

[24] Pieteicējs, vēršoties Ieslodzījuma vietu pārvaldē ar 2024. gada 15. aprīļa iesniegumu, vispārīgi norādīja, ka viņam nav nodrošināta iespēja saņemt pilnvērtīgu uzturu, kas atbilst bhakti-jogas sistēmai, šo iebildumu neprecizējot un neizvēršot. No tiesai iesniegtā pieteikuma izriet, ka pieteicēja iebildumi, pirmkārt, ir saistīti ar to, ka viņš atbilstoši savai reliģiskajai pārliecībai nedrīkst lietot uzturā sīpolus, kā arī nedrīkst tos piedāvāt uz altāra Krišnam.

Latvijas Republikas Satversmes 99. panta pirmais teikums noteic, ka ikvienam ir tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību. Arī Konvencijas 9. panta pirmā daļa paredz, ka ikvienam cilvēkam ir tiesības uz domu, apziņas un reliģijas brīvību; šīs tiesības ietver arī brīvību mainīt savu reliģisko pārliecību vai ticību un nodoties savai reliģijai vai ticībai, kā vienatnē tā kopā ar citiem, piekopjot kultu, izpildot reliģiskas vai rituālas ceremonijas un sludinot mācību. Tāpat arī Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 18. panta pirmā daļa paredz, ka ikvienam ir tiesības uz domu, apziņas un reliģijas brīvību. Šīs tiesības ietver reliģijas un ticības brīvību, brīvību pieņemt reliģiju vai ticību pēc savas izvēles un brīvību nodoties savai reliģijai un ticībai kā vienatnē, tā kopā ar citiem publiski vai privāti, piekopjot kultu, izpildot reliģiskas un rituālas ceremonijas un sludinot mācību.

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, ir norādījis, ka no starptautisko normu satura izriet, ka primāri Konvencijas 9. pants un Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 18. pants attiecas uz tradicionālām reliģisko kultu un rituālu izpausmēm. Konvencijas 9. pants neaizsargā visas darbības, kuras cilvēks veic, balstoties uz saviem reliģiskajiem uzskatiem, bet vienīgi tādas, kas veido reliģiskās pārliecības paušanu vispārīgi akceptētā veidā, piemēram, dievkalpojums. Reliģijas brīvības izpausmes var ietvert arī tādas paražas kā ēšanas noteikumu ievērošana (*sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 6.maija sprieduma lietā Nr.SKA-160/2010 24.punktu*).

Tiesu praksē ir risināts jautājums par to, vai par prettiesisku atzīstama cietuma administrācijas rīcība, nenodrošinot vaišnavu reliģiju praktizējošam ieslodzītajam iespēju saņemt uzturu bez sīpoliem, ķiplokiem un olām. Tiesa šādas iespējas nenodrošināšanu vērtēja kā prettiesisku (*sk. Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 3.aprīļa spriedumu lietā Nr. A42916809*).

Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50. panta otro daļu notiesātā iesniegumus par jautājumiem, kas saistīti ar brīvības atņemšanas soda izpildes apstākļiem, Iesniegumu likumā noteiktajā kārtībā izskata brīvības atņemšanas iestādes priekšnieks.

No minētajām tiesību normām un judikatūras tiesa secina, ka vaišnavu reliģijas piekritēja prasība par sīpolu, ķiploku un olu izslēgšanu no uztura varētu būt pamatota, savukārt cietuma rīcība, atsakoties šādu prasību apmierināt, varētu tikt atzīta par prettiesisku. Vienlaikus tiesa atzīst, ka personai ir jābūt aktīvai savu tiesību realizēšanā, proti, lai atzītu, ka cietuma administrācija nav respektējusi kādu konkrētu ēšanas noteikumu, ir jākonstatē, ka ieslodzītais savu prasību skaidri un nepārprotami darījis zināmu cietuma administrācijai.

[25] No lietas materiāliem redzams, ka /Nosaukums/ cietuma priekšnieks pieteicējam 2024. gada 10. jūnijā sniedza atbildi uz 2024. gada 4. jūnija iesniegumu, norādot, ka no 2024. gada 7. jūnija pieteicējam tiek nodrošināts ēdiens bez sīpoliem. Savukārt pieteicējs, sniedzot paskaidrojumus tiesas sēdē, atzina, ka 2024. gada vasarā viņš ir panācis, ka tika izmainīta pieteicēja diēta, proti, cietuma priekšnieks izdeva rīkojumu par sīpolu izslēgšanu no pieteicējam izsniedzamā ēdiena. Sākumā rīkojums nav ticis pildīts, taču vēlāk darbinieki sapratuši, ka tā nav pieteicēja iegriba, bet administrācijas rīkojums, pēc kā sākuši nest pieteicējam ēdienu bez sīpoliem.

Tiesa secina, ka jautājums par ēdiena nodrošināšanu bez sīpoliem ir atrisināts, jo cietuma administrācija ir apmierinājusi pieteicēja lūgumu.

Pieteicējs tiesas sēdē norādīja, ka strīds šajā jautājumā pastāvējis jau kopš 2018. gada. Uz šo apsvērumu tiesa norāda, ka lieta ierosināta par laika posmu, sākot no 2023. gada 15. aprīļa. No lietas materiāliem nav gūstams apstiprinājums, ka pieteicējs šajā laika posmā un vēl pirms 2024. gada vasaras būtu vērsies cietuma administrācijā ar skaidri formulētu lūgumu par sīpolu neiekļaušanu viņa uzturā. No lietas materiāliem redzams, ka cietuma

administrācija ir sniegusi atbildi pieteicējam uz viņa 2023. gada 26. jūnija iesniegumu, kurā pieteicējs lūdza paskaidrot, kāpēc uztura normā Nr. 4 ir sīpoli. Šāds lūgums par skaidrojuma sniegšanu nav uztverams kā nepārprotams lūgums izslēgt no izsniedzamā ēdiena sīpolus. Secināms, ka pats pieteicējs nav bijis pietiekami aktīvs savu tiesību aizstāvībā. Šādos apstākļos /Nosaukums/ cietuma administrācijas rīcības prettiesiskums nav konstatējams.

[26] Otrkārt, pieteicēja iebildumi saistīti ar to, ka cietuma administrācija 2024. gada vasarā liegusi viņam saņemt ēdienu trīs vai četros šķīvjos, kā tas bijis iepriekš, bet likusi izmantot tikai divus šķīvjus. Pieteicējs paskaidroja, ka vairāku trauku nepieciešamība ir saistīta ar viņa reliģisko praksi, kuras ietvaros viņam ir svarīgi saņemt ēdiena sastāvdaļas, lai daļu no tīra, nesajaukta ēdiena varētu ziedot uz altāra Krišnam. Saliekot vairākus ēdienus vienā traukā, pieteicējam tiek traucēts veikt reliģisko rituālu. Šāda attieksme pieteicēja ieskatā ir pazemojoša, it īpaši tādēļ, ka citiem ieslodzītajiem šādi ierobežojumi netika piemēroti.

[27] Lietā ir iesniegts Starptautiskās Krišnas apziņas biedrības Latvijas Savienības prezidenta skaidrojums, kas adresēts Ieslodzījuma vietu pārvaldei. Saskaņā ar minēto skaidrojumu Krišnas apziņas vai vaišnavu tradīcijas sekotāji godina (pielūdz) Dievu kā Krišnu vismaz divas reizes dienā, no rīta un vakarā, skaitot lūgšanas un izmantojot altāri. Altāris var būt tik grezns un skaists, cik atļauj Krišnas apziņu praktizējošā sekotāja spējas un iespējas. Taču altāra sastāvā vismaz ir jābūt Dieva (Krišnas, Gaura Nitai, Nrisimhas vai cita svētajos rakstos aprakstītā Dieva veidola) attēlam un Starptautiskās Krišnas apziņas biedrības dibinātāja, viņa Dievišķās Žēlastības A.Č. Bhaktivedāntas Svāmī Prabhupādas un, ja sekotājs ir saņēmis garīgo iesvētību vaišnavisma tradīcijā, arī viņa garīgā skolotāja attēlam. Tā var būt fotogrāfija, izdruka, kserokopija, vai grāmatas, kurā tās ir redzamas, atvēruma lappuse. Tas būtu minimums, kas būtu nepieciešams, lai varētu noritēt ierastā vaišnavu tradīcijas sekotāju garīgā ikdienas Dieva pielūgšanas prakse. Krišnas apziņas tradīcijas sekotāji ēd tikai to ēdienu, kas ir ticis piedāvāts uz altāra Dievam (Krišnam) ar atbilstošām lūgšanām. Dievs (Krišna) ir personība, un saskaņā ar vēdu rakstiem un tajos dotajiem norādījumiem, vaišnavi Dievam gatavo un piedāvā ēdienu tikai atsevišķos traukos, no kuriem neviens cits nav ēdis un neēd. Nav tieši noteikts, cik daudz ir jābūt traukiem, bet minimāli tas ir ēdienreizei nepieciešamais viens trauku komplekts (bļodiņa/šķīvis, glāze, galda piederumi).

Tiesa secina, ka no minētā skaidrojuma izriet minimālais noteikums – ziedošanas praksē ir jāizmanto atsevišķi, tīri trauki, no kuriem neviens cits nav ēdis un neēd un minimāli tas ir ēdienreizei nepieciešamais viens trauku komplekts. Vienlaikus no pieteicēja paskaidrojumiem tiesas sēdē izriet, ka viņam kamerā faktiski bija vairāki personīgie trauki – trīs metāla šķīvji, viena emaljēta bļoda un divas plastmasas bļodas. Tiesas vērtējumā ar šādu trauku komplektu ir pietiekami, lai pieteicējs varētu veikt rituālās darbības skaidrojumā norādītajā minimālajā apmērā. Tiesai nav pamata atzīt, ka prasība izdalīt ēdienu tieši četros traukos pati par sevi ir reliģiskās prakses obligāts elements, jo arī pašas reliģiskās organizācijas sniegtais skaidrojums paredz minimāli vienu trauku komplektu, nevis noteiktu trauku skaitu katrai maltītei.

Pieteicējs arī norāda, ka citiem ieslodzītajiem esot atļauts izmantot trīs-četrus traukus, bet viņam tikai divus, tādējādi pieteicēju diskriminējot. Tomēr lietā nav iesniegti pierādījumi par iestādes noteiktu atšķirīgas attieksmes politiku vai praksi attiecībā pret pieteicēju salīdzināmā situācijā ar citiem ieslodzītajiem tādos pašos apstākļos.

Tiesa atzīst, ka nav konstatējama prettiesiska /Nosaukums/ cietuma faktiskā rīcība saistībā ar pieteicēja tiesību uz reliģiskās pārliecības brīvību aizskārumu.

[28] Apkopojot iepriekš norādīto, tiesa secina, ka izskatāmajā gadījumā nav konstatējama prettiesiska cietuma rīcība. Līdz ar to pieteikums ir noraidāms.

[29] Pieteicējs lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 10 000 *euro* apmērā. Ņemot vērā to, ka tiesa izskatāmajā lietā nekonstatēja /Nosaukums/ cietuma faktiskās rīcības prettiesiskumu, lietā nepastāv nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanas priekšnosacījums. Tādējādi pieteicēja pieteikums arī daļā par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu ir noraidāms.

[30] Pieteicējs ar tiesneša lēmumu atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu tiesā. Tā kā pieteikums tiek noraidīts, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta ceturto daļu pieteicējam nosakāms pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu 30 *euro* apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma spēkā stāšanās.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251., 289.-291.pantu, tiesa

nosprieda

noraidīt pilnībā /Persona A/ pieteikumu par /Nosaukums/ cietuma administrācijas faktiskās rīcības, nenodrošinot pieteicējam atbilstošus uzturēšanās apstākļus cietuma /Struktūrvienība / nodaļas 3. korpusa /Numurs/. kamerā laika posmā no 2023. gada 15. aprīļa līdz 2024. gada 9. aprīlim, neizsniedzot pieteicējam ēdienu atbilstoši viņa reliģiskajiem uzskatiem, liedzot pieteicējam iespēju pēc grafika apmeklēt sporta zāli, futbola laukumu, kapelu un resocializācijas programmas /Nosaukums B/ nodarbības laika posmā pēc 2024. gada 13. marta atzīšanu par prettiesisku, pienākuma uzlikšanu /Nosaukums/ cietumam nodrošināt pieteicējam sporta zāles un futbola laukuma apmeklējumus pietiekamā daudzumā un nodrošināt pieteicējam iespēju apmeklēt kapelu, kā arī par nemantiskā kaitējuma 10 000*euro* atlīdzināšanu;

uzlikt pienākumu /Persona A/ triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā atmaksāt valstij valsts nodevu 30*euro* un iesniegt tiesai valsts nodevas apmaksu apliecinošu dokumentu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Tiesnesis M. Šļakota